

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Curriculum Development of Careers Integration to Enhance Creative Problem Solving Skills and Careers Characteristics for Junior High School Students

สาลินี อุดมผล*

Salinee Udomphon

มาเรียม นิลพันธุ์**

Maream Nillapun

บทคัดย่อ

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร 2) พัฒนาหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินประสิทธิผลหลักสูตร 5) ขยายผลการใช้หลักสูตร กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2558 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยหลักสูตรบูรณาการอาชีพ คู่มือการใช้ และหน่วยการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นด้านอาชีพ 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรมีคุณภาพในระดับมาก และผลการหาค่าประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 82.40/92.39 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่านักเรียนมีความทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4) ประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่าด้านเอกสารหลักสูตร คู่มือ หน่วยการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและสอดคล้องในการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผลการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คุณลักษณะด้านอาชีพในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 5) ผลการขยายผลหลักสูตร พบว่า ด้านผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คุณลักษณะด้านอาชีพในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : หลักสูตรบูรณาการอาชีพ/ ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์/คุณลักษณะด้านอาชีพ

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

This research on a development of career-integrated curriculum to enhance creative problem-solving skills and career characteristics for secondary school aimed to 1) study the primary data on the development of the career-integrated curriculum, 2) develop the career-integrated curriculum, 3) try out the career-integrated curriculum, 4) evaluate the curriculum, and 5) expand the use of the curriculum. The samples in this research were secondary school students of the 2015 academic year. The research instruments were the career-integrated curriculum, curriculum manual and learning units. Data was analyzed by percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and the content analysis. The results revealed that; 1) curriculum should be developed that focuses on the career using the career-integrated curriculum, 2) the efficiency of the developed career-integrated curriculum was at 82.40/92.39, 3) after the tryout of the career-integrated curriculum, students had creative problem-solving skills and career characteristics at a high level, 4) the evaluation of the curriculum found that the curriculum, manual, learning units were appropriate and in accordance with the adoption at the highest level and for the learning outcome aspect, it was found that students had creative problem-solving skills and career characteristics at a high level, and 5) the learning outcome aspect after the expanding of the career integrated-curriculum found that students had creative problem solving skills and career characteristics at a high level.

Keywords : The Career-Integrated Curriculum / Creative Problem-Solving Skills / Career Characteristics

บทนำ

การศึกษาในโลกยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม รักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถสืบค้นข้อมูลข่าวสารที่เป็นสิ่งสำคัญอันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนวิธีจัดการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายในการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและกำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอภาคดังที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551 ได้ระบุความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสู่การเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชาติ จนกระทั่ง สถานศึกษาจะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบและครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: ความนำ) ดังนั้นการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่กรมวิชาการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ สถานศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วยเหตุผลตาม มาตรา 27 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ระบุข้อความ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ในการนำหลักสูตรไปใช้โดยตรงซึ่งกำหนดไว้ว่า ให้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตร แนวทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการ ประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของ หลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่ เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยเฉพาะ หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับ สภาพปัญหา และสนองความต้องการของสังคมที่ใช้ หลักสูตรนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาคนให้มีความสามารถอยู่ในสังคมอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐาน สำหรับอนาคตเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและ สมรรถนะที่เกิดกับตัวนักเรียนเพื่อใช้ในการ ดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ด้วยการส่งเสริมการค้นคว้าหาข้อมูลใน การแก้ปัญหา การคิดค้นงานประดิษฐ์ใหม่ๆ การทำ

โครงการงานวิจัยให้สอดคล้องกับสภาพในท้องถิ่น ได้แก่ ความสามารถพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ในอนาคตที่นักเรียนควรนำความรู้และทักษะการ แก้ปัญหามาใช้ในการพัฒนาอาชีพ ดังที่ มาเรียม นิลพันธุ์ (2555) ได้กล่าวถึง การพัฒนาการวิจัยตาม สภาพแวดล้อมและความพร้อมของสถาบันในการ ควบคุมระบบเพื่อให้สามารถดำเนินการการวิจัย อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพสร้างสรรคงาน บูรณาการงานวิจัยกับการจัดการเรียนการสอนดัง ตัวอย่างผลการวิจัยของรุจิราพร รามศิริ (2558) และ นิวัฒน์ บุญสม (2558) ที่มีเป้าหมายการใช้ กระบวนการวิจัยในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนา ตัวแปรตามคือทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีระดับการ พัฒนาการและมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ในระดับสูง นั้นแสดงว่าการพัฒนา งานวิจัยด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบส่งผลต่อ นักเรียนในเชิงบวก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในหน่วยงาน การศึกษาในบริบทที่ต้องการพัฒนาในจังหวัด กาญจนบุรี พบว่าผลการสนทนากลุ่มผู้บริหาร ศึกษาพิเศษฯ ตัวแทนครู โรงเรียนขยายโอกาสของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ นักเรียนที่จบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประมาณร้อยละ 80 มีความต้องการศึกษาต่อสาย อาชีพหรือประกอบอาชีพ และมีนักเรียน โดยประมาณร้อยละ 20 มีความต้องการศึกษาต่อสาย สามัญ จึงแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังไม่สะท้อน คุณภาพของนักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังตัวอย่างการแสดงผลงานวิจัยเรื่อง ผลการ ประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบ การใช้หลักสูตร พบว่า มาตรฐานและตัวชี้วัดของ หลักสูตรไม่สะท้อนคุณภาพของนักเรียนซึ่งมีสาเหตุ มาจาก ผู้บริหารและครูขาดความรู้ความเข้าใจใน การบริหารจัดการหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ จึงมีแนวทางการแก้ปัญหาเช่น การสร้างเอกสารและ สื่อ วิจัยติดตามสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร จัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ (มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ, 2558) นอกจากนี้ ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการแปลง หลักสูตรสู่การเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2555) ซึ่งแสดงประสิทธิผลด้านการพัฒนาการของนักเรียน อยู่ในระดับสูงทุกด้าน นั้นแสดงความสำคัญและ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของนวัตกรรมที่สร้าง ขึ้นและบริบทหลายๆด้านที่จะทำอย่างไรนักเรียนจึง บรรลุเป้าหมายโดยเฉพาะผู้สอนมีความสำคัญที่สุด ในการแปลงระบบเอกสารที่จัดทำสู่การปฏิบัติให้ เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างสูงสุด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ระบุ ปัญหาในระดับท้องถิ่นและสภาพความต้องการของ นโยบายทางการศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ความต้องการของนักเรียน นำมาสังเคราะห์เพื่อ พัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้าน อาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีการวางแผนจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1) หลักสูตรบูรณาการ อาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) คู่มือการใช้ หลักสูตรบูรณาการอาชีพ และ 3) หน่วยการจัดการ เรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรบูรณา

การอาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ด้านการดำเนินชีวิตพื้นฐานของนักเรียนให้มีทักษะ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเตรียมพร้อมสู่การ ประกอบอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้าน อาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อ ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ คุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ คุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น
4. เพื่อประเมินประสิทธิผลหลักสูตรบูรณา การอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์และ คุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. เพื่อการขยายผลการใช้หลักสูตรบูรณา การอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณา การอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยศึกษาและ สังเคราะห์แนวคิดประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับ

หลักสูตร 2) แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการอาชีพ 3) ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4) คุณลักษณะด้านอาชีพและ 5) แนวทางการประเมินทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีวิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Time-Series Design แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) พัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการ

หาค่าคุณภาพเครื่องมือ 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ครั้งที่ 2 การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปหาค่าประสิทธิภาพ โดยนำทดลองนำร่อง (Pilot Study) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 50 คน ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านหนองเป็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอโดยเขียนพรรณาความ

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) ทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นำหลักสูตรบูรณาการอาชีพนำไปทดลองใช้ (Implement) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 70 คน ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอโดยเขียนพรรณาความ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) ประเมินประสิทธิผลและการขยายผลหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพไปขยายผลกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 44 คน ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดหนองตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลโดยเขียนพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผลการวิเคราะห์ด้านเอกสารด้านการจัดการศึกษา ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และผลการสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษา พบว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นด้านอาชีพโดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านและสังเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี จึงระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ประเมินหลักสูตรและการขยายผลหลักสูตรและสังเคราะห์ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 6 ทักษะดังนี้คือกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ (Situation) การค้นหาความจริง (Fact Finding) การค้นหาปัญหา (Problem Finding) การค้นหาความคิด (Idea Finding) การค้นหาคำตอบ (Solution Finding) การยอมรับสิ่งที่ค้นพบ (Acceptance Finding)

รวมทั้งผลการสังเคราะห์ด้านคุณลักษณะด้านอาชีพ ประกอบด้วย การมีนิสัยรักการทำงาน และการมีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 2.1) หลักสูตรบูรณาการอาชีพ 2.2) คู่มือการใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพ 2.3) หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการ

เรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการอาชีพ ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการวิจัยได้หลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบ 8 ส่วน คือ ส่วนที่ 1) วิสัยทัศน์ ส่วนที่ 2) หลักการ ส่วนที่ 3) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 4) โครงสร้าง/เนื้อหา/เวลาเรียน ส่วนที่ 5) แนวทางการดำเนินกิจกรรม ส่วนที่ 6) แนวทางการใช้สื่อ ส่วนที่ 7) แนวทางการวัดผลประเมินผล และส่วนที่ 8) กรอบการดำเนินการหลักสูตรบูรณาการอาชีพ NADI_{sp}RE Model ประกอบด้วย กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพและกระบวนการในการนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพไปใช้ ดังรายละเอียดดังนี้ (ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1)

ส่วนที่ 8.1) ขั้นประเมินความต้องการจำเป็น (NA = Need Assessment) เป็นขั้นตอนการระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนว่ามีลักษณะอย่างไร และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

ส่วนที่ 8.2) ขั้นการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพ (D =Development) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยและคณะผู้สอนร่วมกันพัฒนา โดยคิดวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้โดยมีส่วนประกอบเอกสารที่ผู้สอนต้องศึกษา คือ เอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 8.3) ขั้นการทดลองใช้ (I_{sp} = Implement) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวทางคู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5P ได้แก่ Prepare คือ ขั้นการเตรียมการ, Participate คือ ขั้นการมีส่วนร่วม,

Practice คือ ขั้นการฝึกปฏิบัติของนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนเกิดทักษะและผลงาน เช่น ชิ้นงานต่างๆ, Presentation คือ ขั้นการนำเสนอของนักเรียน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน และ Publicize of Product คือ ขั้นการเผยแพร่ผลงาน โดยนำผลงานนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ ประชาสัมพันธ์สู่สังคม

ส่วนที่ 8.4) ขั้นการสะท้อนผลและการ ประเมินผล (RE = Reflection and Evaluation) คือ ขั้นตอนการนำผลระหว่างการจัดการเรียนรู้และผล หลังการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์ผล เพื่อพิจารณา ความก้าวหน้าของนักเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ ของนักเรียนและนำสู่การจัดระบบเอกสารเพื่อ ประเมินหลักสูตร

2.2 ผลการวิจัยได้คู่มือการใช้หลักสูตร บูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย 1) แนวทางการนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อ ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ 2) ความเป็นมาและ ความสำคัญของหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อ ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น 3) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 4) องค์ประกอบของหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อ ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น 5) หน่วยการเรียนรู้และแผนการ

จัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อ ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 ผลการวิจัยได้หน่วยการจัดการ เรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร บูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 12 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วาด เส้นพื้นที่สี่, หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 Presentation in English, หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เศรษฐกิจพอเพียง, หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เสียงใสใจจอออนไลน์, หน่วยการ เรียนรู้ที่ 5 Style sell.com, หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ออม ทรัพย์เพื่อวันหน้า, หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 อาชีพ สร้างสรรค์, หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ประชาสัมพันธ์สู่ ชุมชน, หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ฝึกฝนลีลาจังหวะ, หน่วยการ เรียนรู้ที่ 10 หัตถถนอดแผนไทย, หน่วย การเรียนรู้ที่ 11 ศิลป์สร้างสรรค์และหน่วยการเรียนรู้ที่ 12 วิทยาศาสตร์ในครัวเรือน

หลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริม ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะ ด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากและมีค่า ประสิทธิภาพ E_1/E_2 อยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ คือ 82.40/92.39

3. จากผลการทดลองหลักสูตรบูรณาการ อาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมี ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในระดับมาก และคุณลักษณะด้านอาชีพในระดับมาก

4. ประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ด้านเอกสารหลักสูตรบูรณาการอาชีพ คู่มือหลักสูตรบูรณาการอาชีพ หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการอาชีพ มีระดับความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมากที่สุด ส่วนที่ 2 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพในระดับมาก

5. ผลด้านการขยายผลหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดหนองตะโก โดยภาพรวมพบว่า หลักสูตรบูรณาการอาชีพ คู่มือการใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานใช้แนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน คือ Oliva (2013), Armstrong (2003), Wiles and Joseph, (2011), Wiles (2009), Posner, (2004) ผู้วิจัยจึงวางแผนสังเคราะห์การจัดการด้านการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ในหลักสูตร ผู้วิจัยระบุนขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ประเมินหลักสูตร และการขยายผลหลักสูตร 3) และศึกษาแนวคิดด้าน

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักการศึกษาหลายท่านดังนี้ Osborn (1963), Torrance (1986), Isakenand Treffinger (1991) Parnes (1976) จึงสังเคราะห์ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 6 ทักษะ ดังนี้คือ การกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ (Situation) การค้นหาความจริง (Fact Finding) การค้นหาปัญหา (Problem Finding) การค้นหาความคิด (Idea Finding) การค้นหาคำตอบ (Solution Finding) การยอมรับสิ่งที่ค้นพบ (Acceptance Finding) 4) แนวคิดด้านคุณลักษณะด้านอาชีพ ประกอบด้วย การมีนิสัยรักการทำงานและการมีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน

2. จากผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ 1) หลักสูตรบูรณาการอาชีพ มียุทธศาสตร์ประกอบ 8 ส่วนคือ ส่วนที่ 1) วิสัยทัศน์ ส่วนที่ 2) หลักการ ส่วนที่ 3) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 4) โครงสร้าง/เนื้อหา/เวลาเรียน ส่วนที่ 5) แนวทางการดำเนินกิจกรรม ส่วนที่ 6) แนวทางการใช้สื่อ ส่วนที่ 7) แนวทางการวัดผลประเมินผล และ ส่วนที่ 8) กรอบการดำเนินการหลักสูตรบูรณาการอาชีพ NADI_{sp}RE Model 2) คู่มือการใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพ และ 3) หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะต้องนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการจัดระบบเอกสารหลักสูตรและการนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ ดังที่ปัญญา ทองนิล (2554) ได้กล่าวถึงการจัดโครงสร้างหลักสูตรนั้นควรมีลักษณะแบบบูรณาการไว้ในแต่ละสาระวิชาและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่างๆ ในชีวิตการเรียน การปฏิบัติงาน และเชื่อมโยงสู่มิติของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของ

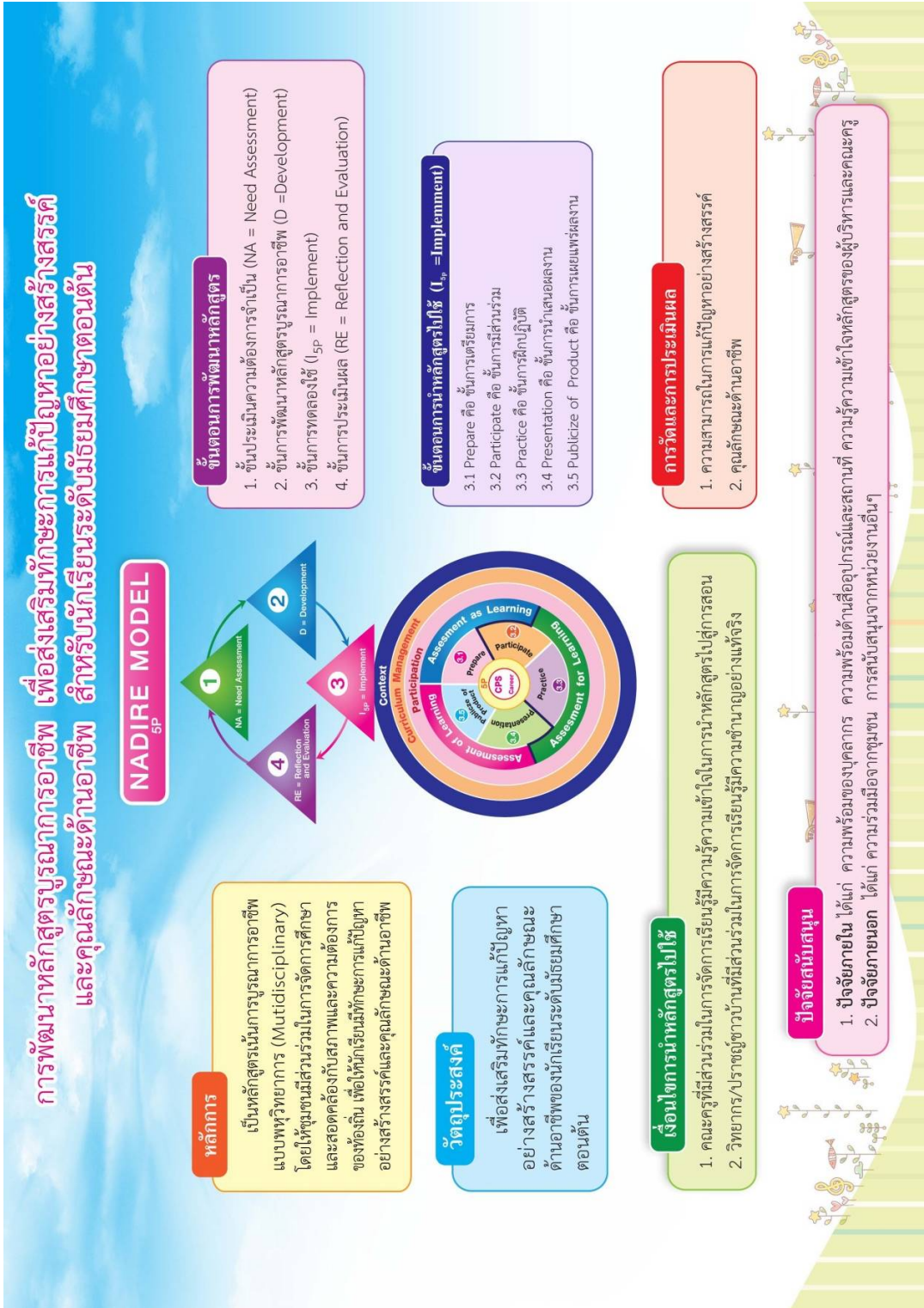
ผู้วิจัยร่วมกับคณะผู้สอนในหลักสูตรบูรณาการอาชีพ จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ โดยบูรณาการแบบสหวิทยาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุม)

3. จากผลการทดลองหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในระดับมาก และคุณลักษณะด้านอาชีพในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการทดลองใช้หลักสูตรของฉวีวรรณ ตาลสูง (2558) ที่ส่งผลต่อนักเรียนด้านความสามารถของตัวแปรตามในระดับที่สูงขึ้น แสดงว่า หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

4. ประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตรที่ส่งผลต่อนักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพในระดับมาก

นั้น แสดงว่าหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหายังสร้างสรรค์คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีประสิทธิผลและสามารถนำไปขยายผลการใช้พัฒนาการศึกษาได้ต่อไป

5. ผลด้านการขยายผลหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวม พบว่า การนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพสู่การจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพในระดับมาก ดังนั้นหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงมีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและควรขยายผลให้โรงเรียนอื่นๆ ที่มีสภาพความพร้อมได้มีโอกาสใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพต่อไป

แผนภูมิที่ 1 หลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (NADIRE Model)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการวิจัย พบว่าควรนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นวิเคราะห์และสังเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานศึกษาและชุมชนของตนเองและเผยแพร่การนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพไปใช้ในสถานศึกษา/ชุมชนใกล้เคียงหรือสถานศึกษาที่มีความต้องการ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป

1.2 จากผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น พบว่า ควรจัดทำเอกสารหลักสูตรบูรณาการอาชีพที่มีการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพและหาค่าประสิทธิภาพแล้วนั้นและนำไปสู่การจัดการอบรมระยะสั้นหรือประชุมชี้แจงคณะครูก่อนนำไปจริง เพื่อให้มีแนวทางการนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพไปใช้สู่การจัดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพไปใช้

จากผลการนำหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะด้านอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้พบว่า ควรพัฒนาความสามารถด้านทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และคุณลักษณะด้านอาชีพด้วยการจัดการเรียนรู้ด้านการประชาสัมพันธ์อย่าง

ต่อเนื่องอย่างหลากหลายวิธีการและการเรียนรู้ด้านการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของนักเรียนได้รับการสนับสนุนโดยผู้บริโภคทุกภาคส่วนมีการวางแผนร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งดำเนินการธุรกิจ O-TOP ในชุมชนหรือขยายผลประชาสัมพันธ์ผ่านอินเทอร์เน็ต และนำผลิตภัณฑ์ ชิ้นงาน วิธีการแนวคิดต่างๆ ที่ได้จากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปเผยแพร่ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรซึ่งข้อเสนอแนะนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพ (Implement) และขั้นตอนการขยายผล ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคลากรในชุมชน พบว่า ทุกคนสนับสนุนให้สถานศึกษาใช้หลักสูตรบูรณาการอาชีพเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อเป็นเข็มทิศสำหรับดำเนินกิจกรรมสู่ผลงานด้านธุรกิจ O-TOP ในชุมชนที่มีการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงที่จะเกิดขึ้นในวัยประกอบอาชีพอย่างคุ้มค่าและเผยแพร่สู่สังคมต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ควรจะทำการศึกษาต่อไป ดังนี้

3.1 ควรพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการด้านการตลาดให้นักเรียนได้เรียนรู้ระบบการหมุนเวียนการเงินที่ทำให้อาชีพคงอยู่ได้และมีความก้าวหน้า

3.2 ควรมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพรูปแบบที่มีความแตกต่างและให้มีความสอดคล้องกับบริบทที่ต้องการจัดการเรียนรู้

3.3 หลักสูตรบูรณาการอาชีพเป็นหลักสูตร นักเรียนโดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการในรายวิชาต่างๆให้นักเรียนมีโอกาสเลือกตามความสนใจเพื่อเป็นแนวทางของผู้สอนในการออกแบบการเรียนรู้แต่ละปีการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ฉวีวรรณ ตาลสุก. (2558). การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิวัฒน์ บุญสม. (2558). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมวินัยคุณธรรมด้านสุขภาพของนักเรียนที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์.” ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 7(1): 123.
- ปัญญา ทองนิล. (2554). “รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรก สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 3(1): 93.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 4(2): 25.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2558). “การประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 7(1): 26.
- รุจิราพร รามศิริ. (2558). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการวิจัย ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และจิตวิทยาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 7(1): 110.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2555). “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสู่การเรียนรู้.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 4(2):10.

Armstrong, David G. (2003). **Curriculum today**. New Jersey: Merrill Prentice Hall.

Isaken, S. G; &Treffinger, D. J. (1991). **Creative Learning and Problem Solving**. In Developing Minds: Program for Teaching Thinking. Costa Arthur: Alexandrial: Supervision and Curriculum Development.

-
- Torrance, E.P. (1986). **Teaching Creative and the Gifted Learners**. New York: Macmillan Publishing Company.
- Oliva, Peter F. (2013). **Developing the curriculum**. 8th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Osborn, A. F. (1963). **Applied Imagination**. (3rd ed). New York: Scribner's.
- Parnes, S. J., R. B. Noller, and A. Biondi. (1976). **Guide to Creative Action**. New York, Charles Scribner's Sons. Cited in Davis, G. A. 1983. Creativity is Forever. United States of America: Kendal/Hunt Publishing Company.
- Posner, George J. (2004). **Analyzing the curriculum**. Boston: McGraw-Hill.
- Wiles, Jon W. (2009). **Leading curriculum development**. 8th ed. California: Corwin Press.
- Wiles, Jon W. and Bondi, C. Joseph. (2011). **Curriculum development a guide to practice**. 8th ed. Boston: Pearson.